

Odpovědnost učitele za jednání žáků a za úrazy žáků

ANNA HŘIBOVÁ, UČO: 474436

(z)odpovědnost

VS.

právní odpovědnost

Právní odpovědnost

- vzniká jako důsledek porušení právní normy (nelze ji dovodit, pokud nedošlo k porušení právní povinnosti)
- druhy právní odpovědnosti:
 - subjektivní právní odpovědnost
 - **Za škodu je odpovědný ten, kdo ji způsobil protiprávním jednáním, které zavinil.**
 - úmysl vs. nedbalost
 - objektivní právní odpovědnost
 - **Odpovědnost za škodlivý následek jednání, nikoli za samotné jednání.**

Delikty

- = protiprávní jednání
- dělení nejčastěji podle odvětví práva:
 - trestný čin
 - správní delikty
 - civilní delikty
 - disciplinární delikty

Právní odpovědnost učitele – zákony a vyhlášky

Zákon č. 40/2009
Sb. Trestní zákoník

Zákon č. 89/2012
Sb. Občanský
zákoník

Zákon č. 258/2000
Sb. o ochraně
veřejného zdraví

Zákon č. 262/2006
Sb. Zákoník práce

Zákon č. 561/2004
Sb. „Školský zákon“

Zákon č. 563/2004
Sb.
o pedagogických
pracovnících

Vyhláška 14/2005
Sb. o předškolním
vzdělávání

Vyhláška č. 64/2005
Sb. o evidenci úrazů
dětí, žáků a
studentů

Vyhláška č.
263/2007 Sb.,
kterou se stanoví
pracovní řád pro
zaměstnance škol

Odpovědnost školy (pedagoga)

- Obecně platí, že **škola odpovídá za veškerou škodu vzniklou žákovi** při vyučování nebo v přímé souvislosti s ním, a to i když neporušila žádnou svoji povinnost (tzv. **objektivní odpovědnost**).
 - Pozor! Pro MŠ platné až od 1.6. 2020 (změna dána zákonem č. 366/2019 Sb.), dříve mateřské školy odpovídaly za děti dle zákona 89/2012 Sb. (občanský zákoník).
 - Nyní je toto ošetřeno v § 391 zákona č. 262/2006 Sb. (zákoník práce):
(odst. 2) Za škodu, která vznikla dětem v mateřských školách, žákům základních škol a základních uměleckých škol při vyučování nebo v přímé souvislosti s ním, odpovídá právnická osoba vykonávající činnost dané školy; při výchově mimo vyučování ve školském zařízení nebo v přímé souvislosti s ní odpovídá za škodu právnická osoba vykonávající činnost daného školského zařízení.

Odpovědnost žáka

- Co se týče **odpovědnosti dětí vůči mateřské škole**, tak škodu, kterou dítě způsobilo úmyslně hradí buď učitel, pokud nad dítětem zanedbal dohled nebo škůdce (příp. rodič), pokud nedošlo k zanedbání dohledu nad dítětem.
 - Toto upravují § 2920 a § 2921 zákona č. 89/2012 Sb. (občanský zákoník):
 - § 2920 (odst. 3) *Škodu způsobenou nezletilým mladším třinácti let nahradí ten, kdo nad ním zanedbal náležitý dohled. Nedošlo-li ke škodě v důsledku zanedbání náležitého dohledu, nahradí škodu nezletilý, způsobil-li ji činem povahy úmyslného trestného činu nebo je-li to spravedlivé se zřetelem k jeho majetkovým poměrům a majetkovým poměrům poškozeného.*
 - § 2921 (odst. 2) *Není-li nezletilý škůdce povinen k náhradě a ke škodě nedošlo v důsledku zanedbání náležitého dohledu, nahradí škodu ten, kdo má a vůči dítěti vykonává rodičovskou odpovědnost v plném rozsahu, je-li to spravedlivé se zřetelem k jeho majetkovým poměrům a majetkovým poměrům poškozeného.*

Bezpečnost a ochrana dětí v mateřské škole

§ 29 zákona č.
561/2004 Sb. (školský
zákon)

- školy jsou povinny přihlížet k základním potřebám dětí; vytvářet podmínky pro jejich zdravý vývoj a předcházet vzniku sociálně patologických jevů
- **školy zajišťují bezpečnost a ochranu zdraví dětí** při vzdělávání a činnostech s ním souvisejících
- školy jsou povinny **vést evidenci úrazů dětí**

§ 30 zákona č.
561/2004 Sb. (školský
zákon)

- **ředitel školy vydá školní řád**, ve kterém jsou upraveny mimo jiné:
 - podrobnosti k výkonu práv a povinností dětí
 - **podmínky zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví dětí** před projevy diskriminace, násilí a nepřátelství

§ 7 zákona č.
258/2000 Sb. (o
ochraně veřejného
zdraví)

- stanovuje povinnost zajistit hygienické podmínky, podmínky pohybové výchovy

Dohled nad dětmi

§ 164 zákona
561/2004 Sb. (školský
zákon)

- **ředitel** školy a školského zařízení **odpovídá za zajištění dohledu** nad dětmi a nezletilými žáky ve škole a školském zařízení

§ 5 vyhlášky č.
14/2005 Sb. (o
předškolním
vzdělávání)

- **učitel** mateřské školy **vykonává dohled** nad dítětem od doby, kdy je převezme od zák. zástupce (nebo jím pověřené osoby) až do doby, kdy je učitel předá zpět zák. zástupci (/pověřené osobě)
- vyhláška dále stanovuje počet dětí na učitele při pobytu mimo školu, sportovních činnostech atd.

§ 6 vyhlášky č.
263/2007 Sb. (kterou
se stanoví pracovní řád
pro zaměstnance škol)

- dohled se **vykonává v zájmu předcházení škodám na zdraví, majetku, přírodě a živ. prostředí**
- pedagog vykonává dohled nejen ve škole, ale i mimo ni (při kurzech, exkurzích,...)
- dohled může vykonávat i jiný zletilý zaměstnanec školy, byl-li o jeho výkonu řádně poučen (o poučení se provede záznam)

Úrazy – praktický postup

Bez odkladu poskytnout první pomoc.

- Pokud úraz vyžaduje rychlé lékařské ošetření je potřeba kontaktovat rychlou lékařskou pomoc a zajistit doprovod pro dítě.

Co nejdříve je to možné kontaktovat zákonného zástupce dítěte.

Do 24 hodin od úrazu provést záznam do knihy úrazů a tento záznam odeslat zdravotní pojišťovně dítěte a také ČŠI.

Škola také podá hlášení pojišťovně, u které je pojištěna pro případ své odpovědnosti za škodu (pokud je pojištění sjednáno).

- Na tuto pojišťovnu následně škola odešle formulář „Hodnocení bolestného,“ který rodičům vyplnil lékař a rodiče jej pak vrátili škole.
- Poté pojišťovna odškodní zraněné dítě.

Úrazy v zákonech

vyhláška č. 64/2005 Sb. o evidenci úrazů dětí, žáků a studentů

§ 1 (Kniha úrazů)

- evidují se všechny úrazy dětí, ke kterým došlo při vzdělávání a s ním spojených činnostech a to nejpozději do 24 hodin od okamžiku, kdy se škola o úrazu dozví
- uvede se:
 - pořadové číslo úrazu
 - jméno, příjmení a datum narození dítěte
 - popis úrazu; popis události, při které k úrazu došlo (vč. údajů o čase a místě události)
 - zda a kým byl úraz ošetřen
 - podpis pedagoga, který provedl zápis
 - další údaje, pokud jsou potřebné k sepsání záznamu o úrazu
- osobní údaje mohou být zpracovávány pouze za účelem evidence úrazů

§ 2 (Záznam o úrazu)

- vyhotovuje se pouze pokud důsledkem úrazu byl/a:
 - absence dítěte zasahující do 2 po sobě jdoucích vyučovacích dnů
 - smrtelný úraz – rozumí se tím takové poškození zdraví, které způsobilo smrt po úrazu nebo dítě zemřelo na následky úrazu nejpozději do 1 roku
 - (případně lze vyhotovit na žádost zákonných zástupců dítěte/zletilého žáka nebo pokud je pravděpodobné, že žáku bude poskytnuta náhrada za bolest)
- formulář pro záznam o úrazu je přílohou přihlášky (jako vzor)
- škola aktualizuje záznam pokud bylo dítěti vyplaceno tzv. bolestné nebo pokud došlo k úmrtí dítěte po vyhotovení záznamu o úrazu

§ 3 (Hlášení úrazu)

- škola podá bez zbytečného odkladu hlášení o úrazu zákonnému zástupci žáka
- pokud skutečnosti nasvědčují tomu, že v souvislosti s úrazem byl spáchán trestný čin nebo přestupek, podá škola hlášení místně příslušnému útvaru PČR
- škola podá hlášení pojišťovně, u které má sjednáno pojištění pro případ odpovědnosti za škodu

§ 4 (Zasílání záznamu o úrazu)

- pokud se jedná o úraz, jehož důsledkem byla absence žáka nebo pokud je pravděpodobné, že žáku bude vyplaceno tzv. bolestné, tak škola posílá záznam (za uplynulý kalendářní měsíc):
 - zdravotní pojišťovně žáka
 - ČŠI
- záznam o smrtelném úrazu zasílá škola (do 5 pracovních dnů):
 - zřizovateli
 - zdravotní pojišťovně žáka
 - ČŠI
 - místně příslušnému útvaru PČR
- záznamy se též posílají zřizovateli na základě jeho písemné výzvy
- záznamy (příp. jejich aktualizace) se posílají ČŠI v elektronickém formuláři

Poskytnutí první pomoci

Metodický pokyn k zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví dětí, žáků a studentů ve školách zřizovaných MŠMT č.j.: 37 014/2005-25

předcházení rizikům, povinnosti žáků, dozor nad žáky, poučení žáků apod.

první pomoc a ošetření

- škola zajistí, aby byly vytvořené podmínky pro včasné poskytnutí první pomoci
- škola zajistí, aby žáci i zaměstnanci byli seznámeni se zásadami poskytnutí první pomoci
- škola odpovídá za vhodné rozmístění lékárniček s odpovídajícím obsahem a také umístění seznamu s telefonními čísly zdravotnických zařízení
- škola zajistí doprovod zraněného do zdravotnického zařízení
- opatření k zajištění první pomoci provede škola i při akcích pořádaných mimo školu

Šikana

Metodický pokyn MŠMT k prevenci a řešení šikany ve školách č.j. 21149/2016

ochrana dětí před šikanou v předškolním vzdělávání

- spíše počáteční stádia šikany
- škola musí zabezpečit minimální požadavky na ochranu dětí
- při rozkrytí šikany pedagog zvolí vhodný způsob nápravy – rozhovor s dítětem, které ubližuje (nebo s jeho zák. zástupci), práce se skupinou, ochranný režim oběti

ohlašovací povinnost školy

- zákonní zástupci
- OSPOD – pokud je dítě v ohrožení někým jiným nebo pokud se ohrožuje samo (situace musí trvat takovou dobu, že nepříznivě ovlivňuje vývoj dítěte)

v zákoně č. 40/2009 Sb. (trestní zákoník) ani v jiném zákoně není šikana sama o sobě definována jako trestný čin nebo přestupek, přesto šikana může svým charakterem naplňovat znaky některého z přestupků či trestných činů

Práva a povinnosti pedagogů

§ 22a zákona č. 561/2004 Sb. (školský zákon)

- *Pedagogičtí pracovníci mají při výkonu své pedagogické činnosti **právo***

a) na zajištění podmínek potřebných pro výkon jejich pedagogické činnosti, zejména na ochranu před fyzickým násilím nebo psychickým nátlakem ze strany dětí, žáků, studentů nebo zákonných zástupců dětí a žáků a dalších osob, které jsou v přímém kontaktu s pedagogickým pracovníkem ve škole.

§ 22b zákona č. 561/2004 Sb. (školský zákon)

- *Pedagogický pracovník je **povinen***

c) chránit bezpečí a zdraví dítěte, žáka a studenta a předcházet všem formám rizikového chování ve školách a školských zařízeních.

§ 3 zákona č. 563/2004 Sb.
(o pedagogických
pracovnících)

*=> Předpoklady pro výkon
činnosti pedagogického
pracovníka*

*Pedagogickým pracovníkem
může být ten, kdo splňuje
tyto předpoklady:*

*a) je plně způsobilý k
právním úkonům,*

c) je bezúhonný,

-
- § 29a zákona č. 563/2004 Sb. (o pedagogických pracovnících)

(odst. 1) **Za bezúhonnou se pro účely tohoto zákona nepovažuje**

a) při posuzování předpokladů pro výkon činnosti pedagogického pracovníka (§ 3) nebo žádosti o udělení akreditace vzdělávací instituce (§ 26) nebo akreditace vzdělávacího programu (§ 27) **fyzická osoba, která byla pravomocně odsouzena**

1. za trestný čin spáchaný úmyslně, nebo

2. za trestný čin spáchaný z nedbalosti v souvislosti s výkonem činnosti pedagogického pracovníka.

(odst. 2) **Fyzická osoba prokazuje bezúhonnost před vznikem pracovněprávního vztahu nebo při podání žádosti o akreditaci předložením výpisu z evidence Rejstříku trestů; výpis nesmí být starší než 3 měsíce. V průběhu trvání pracovněprávního vztahu je pedagogický pracovník povinen informovat do deseti pracovních dnů ředitele školy nebo ředitele zařízení sociálních služeb o tom, že byl pravomocně odsouzen za trestný čin, jímž by mohl pozbyt předpoklad bezúhonnosti; do jednoho měsíce od nabytí právní moci rozsudku předloží pedagogický pracovník nový výpis z evidence Rejstříku trestů.**

Vznik trestní odpovědnosti pedagogů

trestní postih se použije jako poslední možnost v případech, kdy nelze věc vyřešit v rámci zákoníku práce/občanského zákoníku apod.

primární je použití právních předpisů pro školství

zde je nutné odlišit **odpovědnost školy** a **odpovědnost pedagogických pracovníků**

Jestliže dojde např. ke zranění žáka při činnosti, která je součástí výuky není vyloučena (na základě zjištěných okolností) trestní odpovědnost ředitele popř. jiného pedagogického pracovníka za trestný čin Ublížení na zdraví z nedbalosti podle § 148 zákona č. 40/2009 Sb. (trestní zákoník), nebo Těžké ublížení na zdraví z nedbalosti podle § 147 t.z., vyloučena není ani odpovědnost za trestný čin Usmrcení z nedbalosti podle § 143 t.z.

Příklad z praxe (prostředí ZŠ)

- [Rozsudek č. 6 Tdo 235/2003](#)

⇒ utonulý chlapec, žák 8. třídy

⇒ obviněná učitelka, která tolerovala rizikové činnosti žáků (koupání u splavu, skákání do vody a potápění se v prostoru jezu

⇒ odsouzena k 1 roku odnětí svobody, podmíněně; proběhlo odvolání, dovolání => nejvyšší soud uznal vinu

⇒ *Povinností obžalované bylo počínat si tak, aby ke škodě na zdraví jejích svěřenců nedocházelo, přičemž s ohledem na to, že se jednalo o zdravé a přiměřeně sebevědomé děti ve věku kolem patnácti let, bylo její povinností upravit program výletu právě tak, aby k možným škodám nedošlo. Je přitom obecně známou skutečností, že zejména chlapci tohoto věku (zvláště v přítomnosti dívek) mají tendence přeceňovat své schopnosti, a naopak jejich rozumové schopnosti jim ne vždy umožní rozpoznat hrozící nebezpečí. Právě s těmito okolnostmi měla také obžalovaná (jako graduovaný pedagog) počítat.*

Příklady z praxe MŠ

- pravděpodobně kvůli nízkému věku dětí jsem nedohledala konkrétní judikatury
- případy lze dohledat jen v internetových člancích (resp. bakalářské práci, která se na internetové články odkazuje)

- Případ 1.:

Den čarodějnic, takový pěkný svátek plný masek, ale i ohňů. V mateřské škole Korycanská v Praze 8 se 26. dubna 2005 stala nehoda. Na Den čarodějnic, který se slavil v mateřské škole, přišla do třídy holčička v převleku čarodějnice s velkou parukou. Paní učitelky měly ve třídě tematicky zapálené svíčky a nešťastnou náhodou paruka na holčičky hlavě vzplála. Učitelky oheň co nejrychleji uhasily. Jedna z učitelek se věnovala dětem a druhá se věnovala zraněné dívce. Byla zavolána sanitka, která holčičku odvezla s popáleninami na ruku, krku a části zad. Rodiče zraněné holčičky zažalovali obě učitelky a ředitelku mateřské školy jako odpovědnou osobu. V tomto případě byla ředitelka mateřské školy odsouzena na dvanáct měsíců s podmínkou na zkušební dobu tří let. Učitelky byly odsouzeny na jedenáct měsíců se zkušební dobou na třicet měsíců.

- Případ 2.

Dalším tragickým případem je případ učitelky z mateřské školy v Dolní Cerekvi.

Při vycházce na nedalekém hřišti, kde si děti hrály, spadla na hlavu šestileté dívce železná branka. Dívka na následky zranění zemřela. Učitelka byla odsouzena k šesti měsícům vězení s podmínkou odkladem na rok. Důvodem soudu bylo, že učitelka nekontrolovala a nezabezpečila dostatečně prostor hřiště.

Zdroje

Domovy mládeže. (n.d.). *Základy trestní odpovědnosti pedagogů a žáků: Vybrané části*. [\[online\]](#).

Dvořáková, D. (2020). Odpovědnost za žáky podle zákoníku práce nově i pro mateřské školy. *InfoDnes zpravodajství*. [\[online\]](#).

Hermanová, M. (n.d.). *Stanoviska právníků. Učíme se venku*. [\[online\]](#).

Škop, M., & Macháč, P. (2011). *Základy právní nauky*. Praha: Wolters Kluwer.

Štoček, M. (2022). *Rukověť mateřské školy*. Nový Bydžov: aTre.

Urbanová, H. (2014). *Trestněprávní odpovědnost učitelek mateřských škol*. (Bakalářská práce). [\[online\]](#).

Výše zmíněné zákony